

نمایوش

سید بن وکیل

سرشناسه: وکیلی، شروین، ۱۳۵۳-

عنوان و نام پدیدآور: نیما یوشیج / شروین وکیلی.

مشخصات نشر: تهران: نشر شورآفرین، ۱۳۹۶. / وضعیت فهرست نویسی: فیپا

مشخصات ظاهری: ۵۳۴ ص. / یادداشت: کتابنامه.

شابک: 978-600-8822-21-9

یادداشت: کتابنامه: ص. [۵۳۰] - ۵۳۸؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: نیما یوشیج، ۱۲۷۴ - ۱۳۳۸، مستعار -- نقد و تفسیر

موضوع: شعر فارسی -- شاعران ایرانی -- قرن ۱۴ -- تاریخ و نقد -- سرگذشتنامه

موضوع: Persian poetry -- 20th century -- History and criticism

موضوع: Poets, Persian -- 20th century -- Biography

رده بندی کنگره: PIR ۱۳۹۶۸۲۸۵ / ۸و۹

رده بندی دیویی: ۶۲/۱۸

شماره کتابشناسی ملی: ۴۹۷۰۹۶۷

هوشت

داد بخش -

نیما یوشیج

شروین وکیلی

مدیر هنری و طراح جلد: سارا آری

ناظر فنی چاپ: حسین کاظمیان

نوبت چاپ: اول ۹۶

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان

چاپ و صحافی: پردیس دانش

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۲۲-۲۱-۹

نشانی: خیابان انقلاب، پیچ شمیران، کوچه نوبخت، پلاک ۲، واحد ۱

تلفن: ۸۸۴۳۰۴۹۹ - همراه: ۰۹۱۲۵۵۷۹۱۴۵

۹	دیباچه
۱۳	بخش نخست: کیستی و چیستی نیما
۱۵	گفتار نخست: پیش‌داشته‌ها و پرسش‌ها
۲۸	گفتار دوم: زندگی نیما یوشیج
۷۶	گفتار سوم: خودنگاره‌ی نیما
۱۱۲	گفتار چهارم: دانش نیما
۱۲۵	گفتار پنجم: نیما و سیاست
۱۹۲	گفتار ششم: نیما و دیگران
۲۳۳	بخش دوم: اشعار نیما
۲۳۵	گفتار نخست: سرود
۳۲۰	گفتار دوم: افسانه‌ها و افسانه‌ها
۳۷۶	گفتار سوم: وام‌گیری‌ها و تنویرها
۴۶۴	گفتار چهارم: دیدگاه نیما درباره‌ی شعر
۵۱۳	بخش سوم: داوری درباره‌ی نیما
۵۳۴	کتابنامه

دیباچه

پژوهش درباره‌ی تاریخ، تحولات و جریان اجتماعی، خواه ناخواه به پژوهش درباره‌ی افراد تعمیم می‌یابد و دست بردن به نوشتن تاریخ اقلیمی از فرهنگ ضرورتِ اندیشیدن درباره‌ی منش‌های منفرد و عرصه‌های خویشاوند از منش‌ها را ایجاب می‌کند. به همین شکل، فهم تاریخ شعر با سرودنِ تروی ژرف‌تر شدنِ درک ما از ویژگی‌ها و نقش شخصیت‌هایی است که در رده‌ی شاعرانِ ماضی پارسی زبان جای می‌گیرند.

نویسندگانی که به نوشتن تاریخ شعر ماضی پارسی دست برده‌اند، همواره یک جفت متضاد معنایی مهم را در مرکز تفسیرهای خود داشته‌اند، و آن هم شعر نو در برابر شعر کهن است. این تقابل نو/کهن، چنان که دکتر کریمی حکاک^۱ به درست‌گویشزد کرده،^۲ به سرعت به عرصه‌هایی اخلاقی و ایدئولوژیک تعمیم یافته است. در یک رویکرد، می‌توان چهار پیش‌فرض را بر فهم تاریخ شعر نو مسلط دانست، که به نظرم نادرست هستند.

نخست، پیش‌فرض گسستِ ناگهانی و انقلابی. این پیش‌داشتِ اختلاف‌ساز بر تائیدِ تاثیر انقلاب مشروطه شکل گرفته و بعدتر به کمک چارچوب‌های انقلابی اندیشه‌ی تحلیلی مداوم یافته و نهادینه شده است. بر مبنای این دیدگاه، دگرگونی در عرصه‌ای مانند شعر، انبساط، امری ناگهانی و شتابزده و تند و تیز است که دوران گذشته را از حال، و سبک کهن را از نو متمایز می‌سازد. بنابراین می‌توان به مقطع‌های خاص زمانی برای گذار از کهن به نو قایل شد و در دو سوی این مرز زمانی انتظار داشت که با چیزهایی به کلی متفاوت روبرو شویم.

دومین پیش فرض، به خود مفهوم شعر نو مربوط می شود. از آنجا که هنوز تعریف روشنی از شعر نو در دست نیست، این رده از شعر را به عنوان «هر آنچه که کهن نباشد» تعریف کرده اند. یعنی شعر نو به صورت امری عدمی تعریف شده که با غیاب مصراعهای برابر، غیاب قافیه، غیاب صور خیال سنتی، غیاب ارجاع های کلاسیک به عشق و امور قدسی، و به تازگی در غیاب وزن مشخص شده است. در مقابل تعریف روشن و قابل درکی نداریم که دقیقا نشان دهد حد و مرز شعر نو کجاست و بر مبنای چه سنجه هایی کدام فرآورده ی زبانی را می توان شعر نو دانست.

سومین نکته آن که شعر نو به شدت در پیوند با گرایشهای سیاسی و دینی روشنفکران معاصر نماینده تمام چیزهای خوب و مطلوب دانسته شده و در مقابل شعر کهن به واژگونی آن مربوط دانسته شده است. شعر نو را روزآمد، مردمی، پر معنا، و از نظر اجتماعی و سیاسی سودمند و بهره گزینانسته اند و آن را به خاطر پیوند اندام وارث با ادبیات جهان و رخدادهای روز جامعه نمودار در مقابل شعر کهن امری مندرس و از رونق افتاده تصور می شود که مضمونی تکراری و انتقاری ملال آور و صور خیال و محتوایی غیر خلاقانه دارد و بنابراین ارتباطی با زندگی مردم، قیاس اندیشی و امکان حضوری نیرومند در زمینه ادبیات جهانی را ندارد. به همین ترتیب، هر داران شعر کهن افرادی سنت گرا، مخالف ترقی و عقب مانده قلمداد می شوند که با هواداران شعر نو نمی ورزند و این گروه اخیر کسانی هستند که در راستای پیشرفت و توسعه و ترقی اجتماعی کوشش می کنند.

چهارمین پیش داشت، به اسطوره های بنیانگذاران مربوط می شود. فرض بر آن است که در زمانی خاص (ابتدای قرن چهاردهم خورشیدی) فردی خاص (نیما یوشیج) سبکی خاص (نیمایی) از شعر را طرح کرد و دلیرانه بر سر دفاع از آن ایستاد. این سبک شعری از نظر مضمون و محتوا با هر آنچه پیش از آن وجود داشته متفاوت دانسته می شود و از این رو نیما را پدر شعر نوی فارسی می دانند. آنگاه بعد از این بنیانگذار اول، نوبت به شاگردان راستینش می رسد که قدم به قدم شعر نو را از هنجارهای رایج در شعر کهن دور ساختند و به این ترتیب آن را نوتر و نوتر ساختند!

این چهار پیش داشت، تقریبا در آثار تمام مورخان ادبیات که در این زمینه می نویسند وجود دارد. سبطره ی این برداشت و تعصب هواداران درباره ی این اصول به قدری خیره

کننده است که چهره‌هایی معدود مانند دکتر شفیعی کدکنی یا کریمی حکاک که از دیدی متفاوت به موضوع می‌نگرند، به ظاهر یا جرأت ابراز نظر ندارند و یا نظرشان نادیده انگاشته می‌شود.

اگر بخواهیم پیش‌داشتهای یاد شده را به طور نقادانه مورد داوری قرار دهیم، باید نخست با تکیه بر اسناد و شواهد عینی زیربنای خرد این روایت تاریخی را واریسی کنیم و آن را بازبینی نماییم. در انجام این کار، بهترین آغازگاه خود نیمایوشیج است، چرا که اسطوره‌ی بیانیگزار بر مبنای شخصیت او شکل گرفته و بخش عمده‌ی تصویرهای هنجارین ریازهی پیدایش و رواج شعر نو بر دوش او نهاده شده است. بنابراین کتابی که در دست دارید را می‌توان به روشی دانست که به پرسش از کیستی نیما و ماهیت تاثیر او و بنابراین نقد رکن چهارم این مجموعه از پیش فرض‌ها می‌پردازد.

www.ketaboo.ir